

Kedy už konečne dobehneme Západ?

Najskôr po roku 2030, možno ale nikdy. Závisí to najmä od fungovania demokracie, kvality vzdelávania a dobrého spravovania štátu.

Po páde železnej opony mnohí snívali, že o pár rokov bude výkonnosť našej ekonomiky rovnaká ako v západnej Európe. Doteraz sa tak nestalo. V roku 2015, teda 26 rokov po nástupe demokracie, malo Slovensko HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily v pomere k priemeru starých 15 členov EÚ na úrovni 71 %. A to napriek tomu, že sme patrili medzi najrýchlejšie rastúce ekonomiky v postsocialistickej Európe.

Štartovali sme z pomerne nízkej úrovne, ktorá však bola porovnateľná s Poľskom alebo Maďarskom. Ešte v roku 1995 bola naša ekonomika len na úrovni 40 % západnej. V Poľsku to bolo len 36 %, v Maďarsku 43 %, ale v ČR až 66 %.

Za posledných 20 rokov sme teda dobehli Západ o 31 percentuálnych bodov (p.b.), priemerným tempom presne 1,51 percentuálneho bodu za každý rok. Ak by sme si udržali rovnaké tempo, dostali by sme sa na úroveň 100 % za 19 rokov, teda v roku 2035. Boli by sme prví spomedzi štátov V4. Poliáci by pri použití rovnakej metodiky dobehli západ v roku 2043, Česi v roku 2049 a Maďari v roku 2055.

Vypočítajte si na kalkulačke INEKO, kedy dobehneme Západ

Z pohľadu Slovenska vyzerajú tieto čísla ešte lepšie, ak sa pozrieme len na vývoj za posledných 10 rokov. Od roku 2005 totiž Slovensko dobiehalo Západ priemerným tempom až 1,83 percentuálneho bodu ročne, čo bolo približne rovnako ako v Poľsku, ale až dvojnásobne rýchlejšie ako v Maďarsku a ČR. Pri udržaní tohto tempa by sme sa na úroveň starých členov EÚ dostali už o 16 rokov, teda v roku 2032. Poliáci by nás nasledovali v roku 2035, Česi v roku 2042 a Maďari až v roku 2065.

Výpočet sa však pre Slovensko podstatne zhorší, ak sa pozrieme len na obdobie posledných 5 rokov. V tomto období tempo nášho dobiehania kleslo na 0,87 percentuálneho bodu ročne, čo je pomalšie než v Česku a Poľsku a trochu rýchlejšie než v Maďarsku. Moment dosiahnutia Západu sa nám pri tomto tempe posúva až na rok 2049. Predstihli by nás Česi už v roku 2036 a tiež Poliáci, ktorých ekonomika by sa vyrovnala západnej v roku 2042. Maďari by nasledovali v roku 2065.

Tab. 1: Priemerné ročné tempo dobiehania štátov V4 a odhadovaný rok dobehnutia priemeru EÚ15 (HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily)

	Priemerné ročné tempo dobiehania (rok dobehnutia)		
	1995-2015	2005-2015	2010-2015
Slovensko	1,51 p.b. (2035)	1,83 p.b. (2032)	0,87 p.b. (2049)
ČR	0,64 p.b. (2049)	0,80 p.b. (2042)	1,05 p.b. (2036)
Poľsko	1,33 p.b. (2043)	1,93 p.b. (2035)	1,39 p.b. (2042)
Maďarsko	0,95 p.b. (2055)	0,76 p.b. (2065)	0,75 p.b. (2065)

Pri interpretovaní týchto čísel treba mať na pamäti, že sledovanie hrubého domáceho produktu úplne nevypovedá o kvalite života. Preto vznikajú kompozitné rebríčky štátov, ktoré k výkonu ekonomiky pridávajú indikátory opisujúce stav školstva, zdravotníctva, zdravotného stavu obyvateľstva, infraštruktúry či demokracie. Jedným z najznámejších je Human Development Index (HDI), ktorý pravidelne počíta OSN a výsledky zverejňuje [tu](#).

História, samozrejme, nemusí nič vypovedať o budúcnosti. Všetky uvedené čísla sú preto len ilustračné. Ľahko sa môže stať, že naše tempo dobiehania klesne na nulu, ako sa to stalo Slovinsku počas posledných 10 rokov. V takom prípade by sme Západ nedobehli nikdy. Na druhej strane môže rýchlosť konvergencie stúpnuť napríklad na 2,18 p.b. ročne, čo je príklad Rumunska za posledných 10 rokov alebo až na 2,61 p.b. ročne, čo je príklad Litvy za posledných 5 rokov. To by sme Západ dobehli už v nasledujúcej dekáde.

Ak by sme chceli dobehnúť USA, kde je HDP na obyvateľa až na úrovni 136 % priemeru starej európskej pätnástky, trvalo by to dlhšie. Pri tempe dosiahnutom za posledných 20 rokov by sa to Slovensku podarilo v roku 2059, pri o čosi rýchlejšom tempe dosiahnutom za posledných 10 rokov by to bolo v roku 2049. Avšak pri tempe dosiahnutom za posledných 5 rokov by sme sa USA vyrovnali až v roku 2189.

Od čoho závisí proces dobiehania? Z nízkych úrovní sa dá pomerne rýchlo vyšvihnúť dovozom kvalitnejších technológií. Dobiehanie ale bude ťažšie, čím viac sa priblížime západnej úrovni. Na presadenie sa medzi najlepšími už nestačí len kopírovať, treba vymyslieť vlastné konkurencieschopné technológie. Môžeme tento proces nejakým spôsobom ovplyvniť? Čo by sme mali robiť, aby sme Západ dobehli čo najskôr? V nasledujúcom texte ponúkame prehľad niekoľkých zdrojov rastu, ktoré podľa nás hrajú kľúčovú úlohu v krajinách V4, ale v súvislosti s rastom sa o nich príliš nehovori:

1. Kvalita demokracie

Naštartovanie procesu dobiehania v krajinách V4 bolo možné vďaka pádu komunistickej totality a prechodu na demokraciu. Demokracia ale môže mať rôzne podoby. Môže sa líšiť mierou centralizácie politickej moci, slobody médií, nezávislosti súdnictva, mierou korupcie či vplyvu oligarchov na politiku. Formálna existencia demokracie nezaručuje ekonomický úspech, kľúčový je spôsob jej uplatňovania.

Podľa viacerých autorov (pozri napríklad [tu](#)) sú základným zdrojom prosperity takzvané inkluzívne inštitúcie, čím myslia také pravidlá fungovania politiky aj ekonomiky, ktoré zabraňujú zneužívaniu moci na úkor iných obyvateľov. Znie to jednoducho, v skutočnosti ale ide o historickú výzvu, ktorú mnohé spoločnosti doteraz nezvládli a aj tie, ktorým sa to podarilo, nemajú garanciu, že to tak bude navždy. S mocou sa totiž spája veľké pokušenie využívať ju vo vlastný prospech bez ohľadu na iných. Teória o „železnom zákone oligarchie“ dokonca tvrdí, že mocní v tomto ich úsilí skôr či neskôr uspejú.

Kľúčovým nástrojom proti zneužívaniu moci je fungujúca demokracia, v ktorej je politická moc rozložená medzi viacero orgánov tak, aby sa navzájom kontrolovali a aby sa moc nesústredila v rukách úzkej skupiny politikov. Mala by fungovať férová súťaž politických strán. Nezávislé regulačné orgány, nezávislé súdnictvo a vyšetrovacie zložky by mali garantovať vládu zákona a ochraňovať súkromné vlastníctvo. Nezávislé médiá, občianska spoločnosť a podnikatelia nezávislí od politikov a monopolov sú kľúčoví aktéri, ktorí môžu podporovať zavádzanie inkluzívnych inštitúcií. Protimonopolné orgány by mali účinne zasahovať proti monopolom, zabráňovať ich vzniku a rozpínaniu. Protikladom fungujúcej demokracie sú autoritatívne režimy, diktatúry a „zajatie štátu“, keď oligarchovia ovládajú politikov a ovplyvňujú ich rozhodnutia a legislatívu vo vlastný prospech.

Vývoj v krajinách V4 ukazuje, že rozvoj demokracie nie je priamočiary. Nástup autoritatívnych a populistických politikov, vplyv oligarchov, stále rozšírená korupcia, oslabovanie nezávislosti médií, súdnej moci a regulačných orgánov sú niektoré z črt, ktoré sa v rôznych štátoch V4 prejavujú s rastúcou intenzitou. **Ak bude oslabovanie demokracie v regióne V4 pokračovať, skôr či neskôr sa prejaví v pomalšom raste ekonomiky a zastavení dobiehania životnej úrovne vyspelých štátov.**

Neexistujú jednoduché riešenia. Demokraciu by mala podporovať silná neformálna koalícia nezávislých médií a mimovládnych organizácií zameraných na kontrolu vlády, boj proti korupcii a podporu reforiem. Osobitný význam majú súkromní podnikatelia, ktorí nie sú previazaní s vládncami politikmi a monopolmi, pritom ale majú finančné zdroje aj motiváciu podporovať pro-demokratické sily v spoločnosti. Dôležité je tiež prijímať systémové zmeny, ktoré znížia riziko zneužitia moci. Ide najmä o zvyšovanie transparentnosti pri používaní verejných zdrojov a tiež v procese prijímania rozhodnutí. Zverejňovanie informácií posilňuje verejnú kontrolu. Systémové opatrenia by mali byť zamerané aj na rozkladanie príliš centralizovanej moci na viaceré navzájom sa kontrolujúce subjekty. Kontrola súdnictva, polície aj prokuratúry by napríklad mala byť personálne, finančne aj organizačne oddelená od výkonu a nemala by spadať pod jednu osobu.

2. Kvalitné vzdelávanie

Pre fungovanie demokracie a dlhodobú prosperitu je dôležité vzdelanie obyvateľov. Vzdelaní ľudia sú odolnejší voči populizmu, lepšie rozumejú svetu a zdrojom prosperity, ľahšie si nájdu prácu, tvoria vyššiu pridanú hodnotu a sú otvorenější iným kultúram. Paradoxne, o kvalite vzdelania máme len málo informácií. Najčastejšie sa kvalita porovnáva na úrovni jednotlivých štátov, a to na základe výsledkov medzinárodných testov, ako sú napríklad testy PISA organizácie OECD. O kvalite na jednotlivých školách už vieme podstatne menej. Pri vysokých školách sú verejne dostupné medzinárodné rebríčky tých najlepších. Z nich sa ale nedozviete nič o kvalite konkrétnej fakulty alebo odboru. A porovnateľné, dátami podložené informácie o kvalite zväčša chýbajú aj pri stredných a základných školách. Rodičia a študenti sú často odkázaní na prvý dojem alebo ústne podanú osobnú skúsenosť ľudí, ktorí s danou školou už prišli do styku.

Ak má byť vzdelávanie kvalitné, musia byť školy motivované zvyšovať kvalitu. Dôležitou podmienkou motivácie je pravidelný zber, vyhodnocovanie a zverejňovanie údajov, ktoré

vypovedajú o kvalite jednotlivých škôl a ich študijných programov (pozri tiež [tu](#)). Môže ísť o výsledky žiakov v národných testoch a v rôznych súťažiach, alebo o výsledky v prijímaní na vyšší vzdelávací stupeň. O uplatnení na trhu práce vypovedajú údaje o platoch a nezamestnanosti absolventov jednotlivých škôl a v jednotlivých odboroch. Najmä pri základných a stredných školách by štát mal merať pridanú hodnotu, teda rozdiel medzi výsledkami pri vstupe a výstupe z danej školy. Údaje vypovedajúce o kvalite by mal štát pravidelne zverejňovať, aby študenti aj rodičia mohli prostredníctvom informovanej voľby škôl vytvárať tlak na zvyšovanie kvality vzdelávania. Štát by mal využívať informácie o kvalite aj pri zásahoch do školskej siete, či už podporou zaostávajúcich základných škôl v záujme vytvárania rovnakých príležitostí na vzdelanie, alebo útlmom dlhodobo neúspešných škôl. Kvalita by mala mať vplyv aj na financovanie škôl z verejných zdrojov tak, aby boli lepšie výsledky odmenené aj finančne. Štát by mal kvalitu podporovať aj zberom a šírením skúseností najlepších škôl.

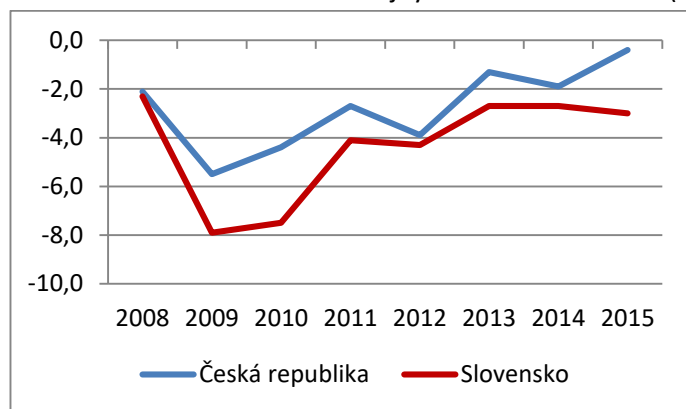
Negatívnym účinkom chýbajúcej motivácie škôl zvyšovať kvalitu je aj únik mozgov, keď najmä najlepší študenti odchádzajú do zahraničia. Školy totiž nie sú motivované ich získať a tí najlepší študenti navyše nie sú motivovaní študovať tam, kde kvalita zaostáva a ani na nej nezáleží.

Osobitnú pozornosť by mal štát venovať vzdelávaniu o význame demokracie a v našom regióne aj o význame a prínose európskej integrácie. Nárast popularity autoritatívnych vodcov, extrémistických, anti-európskych a anti-demokratických politických strán vo viacerých štátoch EÚ, často najmä medzi mladými ľuďmi, svedčí okrem iného aj o zlyhaniach vzdelávacieho systému v tejto oblasti.

3. Stabilné verejné financie

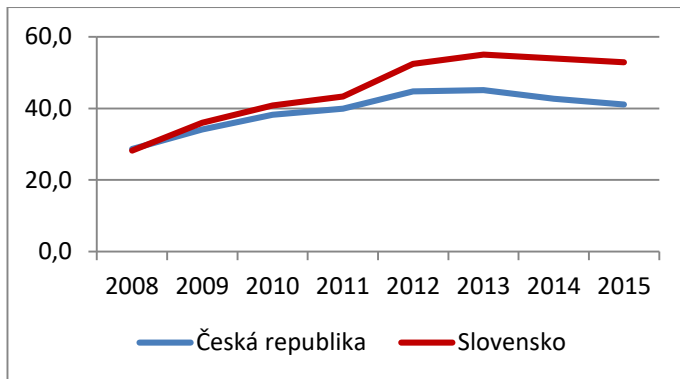
Verejný dlh Slovenska sa pohybuje nad úrovňou 50 % HDP a deficit verejných financií na úrovni 3 % HDP, kým v ČR dlh klesá k 40 % HDP a deficit sa blíži k nule (pozri tiež [tu](#)). Ešte pred krízou v roku 2008 pritom obe krajiny dosahovali v oboch ukazovateľoch takmer identické hodnoty. Porovnanie naznačuje, že ozdravovanie verejných financií je na Slovensku menšou prioritou než v ČR.

Graf 1: Porovnanie deficitu verejných financií v ČR a SR (v % HDP)

Zdroj: Eurostat

Graf 2: Porovnanie verejného dlhu v ČR a SR (v % HDP)

Zdroj: Eurostat

Neúmerný rast verejného dlhu môže viesť k makroekonomickej nestabilite s negatívnym vplyvom na životnú úroveň. Politici často v snahe byť populárni zvyšujú výdavky a znižujú dane, čo vedie k vyšším dlhom. Štandardne by mali dostávať spätnú väzbu od finančných trhov v podobe vyšších úrokov v prípade, že dlh príliš stúpne. Po opatreniach Európskej centrálnej banky (nízke úrokové sadzby, OMT, QE) však táto spätná väzba výrazne oslabla. Trhy vnímajú podstatnú časť kreditného rizika ako zdieľané všetkými členmi eurozóny, čoho dôsledkom rizikové, menej zodpovedne hospodáriace krajiny nemusia platiť adekvátne vyššie úroky, ktoré by ich odrádzali od prehnaného zadlžovania. Prínosom je významné odľahčenie úrokových nákladov na splácanie dlhu, nevýhodou je morálny hazard, keď výhodné podmienky znižujú motiváciu vlád ozdravovať verejné financie. Pri absencii vonkajšieho tlaku finančných trhov je kľúčové, aby si rozpočtovú disciplínu strážili samotné štáty, prípadne EÚ.

Kľúčovým nástrojom stráženía verejného dlhu na Slovensku sú dlhové brzdy, ktoré po prekročení definovaných úrovni automaticky zavádzajú sankcie pre vládu. Napriek tomu dlh neklesá, alebo klesá len veľmi pomaly, a to aj v čase rastúcich príjmov. Riešením môže byť zavedenie výdavkových stropov, ktoré by vláda nemohla prekročiť, hoci by do rozpočtu prišli aj neočakávané príjmy. **K stagnácii dlhu na Slovensku dochádza najmä vďaka účinku dlhovej brzdy. Ukazuje sa, že je dobré, ak sú pravidlá na stráženía dlhu zakotvené v ústavnóm zákone, ktorý sa nedá zmeniť jednoduchou väčšinou v parlamente.**

V EÚ je kľúčovým nástrojom na stráženía dlhov Pakt stability a rastu (SGP). V posledných rokoch je zreteľné jeho nadmieru flexibilné uplatňovanie, keď viaceré štáty opakovane dostávajú výnimky z plnenia záväzkov znižovať deficit verejných financií, resp. sa neuplatňujú sankcie za nedodržanie záväzkov. Uvedený prístup je rizikom pre dlhodobú makroekonomickú stabilitu v eurozóne. Pokračujúce zadlžovanie v dlhodobom horizonte ohrozuje stabilitu eura. Verejné financie je navyše možné ľahšie ozdravovať v dobrých časoch. Nástroje ECB dočasne prispeli k vyššiemu rastu HDP eurozóny, toto obdobie by preto malo byť využité na rýchlejšie ozdravovanie verejných financií členských štátov. Zatiaľ však mnoho krajín, vrátane Slovenska, túto príležitosť nevyužíva.

4. Efektívny štát

Plytvanie verejnými zdrojmi ako aj nízka kvalita a efektívnosť verejných služieb znižuje potenciál rastu ekonomiky a zhoršuje životnú úroveň. Pri efektívnom využívaní verejných zdrojov stačí na rovnaké alebo lepšie výsledky verejnej správy menej peňazí, inými slovami, rovnaké výdavky môžu priniesť vyššiu „hodnotu za peniaze“. Ľudia tak môžu dostávať od štátu kvalitnejšie služby, štát môže znížiť dane, viac investovať do prioritných verejných statkov, prípadne môže vyššími platmi prilákať kvalitnejších zamestnancov.

Efektívny štát, ktorý občanom poskytuje kvalitné služby, je dôležitým zdrojom prosperity. Kľúčovým predpokladom zvýšenia efektívnosti je jej meranie a zverejňovanie výsledkov tak, aby aj verejnosť tlačila na zvyšovanie kvality a efektívnosti. Štát napríklad môže merať a zverejňovať výsledky škôl, nemocníc, policajných staníc, úradov práce alebo súdov. Môže posudzovať potrebu veľkých investícií a ich alternatív, porovnávať ich prínosy vo vzťahu k vynaloženým peniazom. Analýze efektívnosti by mali podliehať aj regulácie a to ešte pred ich prijímaním a tiež následne po získaní informácií o ich dopadoch.

Meranie efektívnosti si vyžaduje prácu s dátami. Štát by mal potrebné dáta pravidelne zbierať a zverejňovať v strojovo spracovateľnej forme, optimálne už aj v užívateľsky priateľskej podobe. „Otvorené verejné dáta“ môžu byť impulzom aj pre nové iniciatívy v súkromnom sektore.

5. Vyššia zamestnanosť

Dlhodobým problémom Slovenska je vysoká nezamestnanosť, osobitne dlhodobá. V porovnaní s Nemeckom vykazujú nízku mieru zamestnanosti všetky štáty V4. Nevyužitý potenciál pracovnej sily je brzdou ekonomického rastu, čoho dôsledky môžu byť najviac citeľné v čase starnutia obyvateľstva, ktorému sa v nasledujúcich desaťročiach nevyhne.

Tab. 2: Miera zamestnanosti, nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti (v %, 2015)

	SR	Poľsko	Maďarsko	ČR	Nemecko
Zamestnanosť	67,7	67,8	68,9	74,8	78,0
Nezamestnanosť	11,5	7,5	6,8	5,1	4,6
Dlhodobá nezamestnanosť	7,6	3,0	3,1	2,4	2,0

Zdroj: Eurostat

Priestor na zvýšenie zamestnanosti na Slovensku je najmä vo využívaní práce na čiastočný úväzok a v zapojení ľudí s nízkou kvalifikáciou do trhu práce (pozri tiež [tu](#) a [tu](#)). Na to je potrebné, aby sa ľuďom oplácelo legálne zamestnať aj pri nízkych príjmoch. V Nemecku tomu výrazne pomohlo zavedenie tzv. „minijobs“ a „midijobs“, kde sú ľudia čiastočne oslobodení od platenia sociálnych odvodov až do určitej výšky zárobku. **Pokiaľ sú nízke príjmy zaťažované vysokými odvodmi a čistý príjem je podstatne nižší než cena práce, ktorú je ochotný zaplatiť zamestnávateľ, vzniká silná motivácia pracovať načierno. Táto motivácia sa ešte zosilňuje, ak formálne nezamestnaný človek**

poberá sociálne dávky, z ktorých významnú časť by v prípade legálneho zamestnania stratil. Riešením je preto znižovanie odvodov pre ľudí s nízkym príjmom ako aj zavedenie plynulého, nie príliš prudkého poklesu sociálnych dávok v závislosti od rastu príjmu z legálneho zamestnania. Motiváciu legálne pracovať posilňujú aj sociálne dávky, ktoré môžu dostávať len pracujúci. Príkladom je daňový bonus na Slovensku, ktorý dostávajú pracujúci rodičia na každé dieťa. Zvýšenie a rozšírenie podobných „dávok v práci“ je preto tiež nástrojom na rast zamestnanosti.

Bariérou zamestnávania ľudí s nízkou kvalifikáciou môže byť najmä v regiónoch príliš vysoká minimálna mzda. Riešením je zavedenie nižšej minimálnej mzdy napríklad pre mladých ľudí alebo ľudí z regiónov a odvetví s nízkym priemerným zárobkom. Politicky priechodnejšou alternatívou je zníženie sociálnych a zdravotných odvodov tak, aby zamestnávateľom klesli náklady na zamestnávanie ľudí za minimálnu mzdu.

6. Pracovná migrácia

Ľudský kapitál patrí medzi základné zdroje rastu. Ak krajina dokáže prilákať a integrovať obyvateľov iných štátov v aktívnom veku, môže z toho získať. Pracovní migranti môžu začať podnikáť, vytvárať nové pracovné miesta, priniesť inovácie alebo obsadiť pozície, o ktoré už domáci nemajú záujem. Zahraniční pracovníci môžu kompenzovať negatívny vplyv starnutia obyvateľstva na verejné financie, keď treba čoraz viac peňazí na vyplácanie dôchodkov alebo na zdravotnú starostlivosť. Mnoho vyspelých štátov ako napríklad Švajčiarsko, Nemecko, Kanada, Austrália alebo USA má regulovaný, ale relatívne otvorený prístup k imigrantom, z čoho majú aj ekonomický prospech.

Na druhej strane rizikom imigrácie je náročná integrácia a nedostatok tolerantnosti pri strete rozličných kultúr, a to tak na strane imigrantov ako aj na strane domáceho obyvateľstva.

Pracovná migrácia v rámci krajín EÚ je relatívne otvorená a koordinovaná nadnárodnou legislatívou. Národné vlády riadia migráciu z tretích krajín. Na Slovensku trvá migračný proces s občanmi tretích krajín neprimerane dlho a neposkytuje potrebnú pružnosť pre zamestnávateľov. Pri optimálnych podmienkach ubehne až 145 dní od momentu kedy sa cudzinec začne uchádzať o pracovnú pozíciu na Slovensku do chvíle, kedy môže nastúpiť do práce, čo je najviac spomedzi krajín OECD (pozri tiež [tu](#)).

Dopyt po pracovných migrantoch zo strany zamestnávateľov na Slovensku rastie, čoho dôkazom je nárast počtu pracujúcich zo zahraničia ako aj nárast počtu voľných pracovných miest. **V záujme dlhodobého rastu je väčšia otvorenosť voči pracujúcim z tretích krajín. S cieľom minimalizovať riziká by malo ísť najmä o kvalifikovaných ľudí a v prípade nižšej kvalifikácie, ak o dané miesta domáci nemajú záujem, aj o ľudí z kultúrne blízkych štátov.** Pri výbere imigrantov môže Slovensko zaviesť elektronický bodový systém, či iné metódy využívané vyspelými štátmi.

Efektívnym spôsobom imigrácie je príchod zahraničných študentov na vysoké školy. Počas štúdia sa naučia jazyk, spoznajú kultúru domácej krajiny, získajú kontakty a majú čas na hľadanie si

práce, čo zvyšuje šance na ich úspešnú integráciu. V súčasnosti na slovenských vysokých školách študuje len necelých 6 % zahraničných študentov, čo je v medzinárodnom porovnaní podpriemer (pozri [tu](#), graf č. 27 a 29).

7. Podpora reforiem na Ukrajine

Na Ukrajine sa dejú historické zmeny (pozri tiež [tu](#) a [tu](#)). Po revolúcii na Majdane začiatkom roku 2014 bol zvrhnutý autoritatívny prezident Viktor Janukovyč a pod tlakom verejnosti aj medzinárodných inštitúcií, osobitne Medzinárodného menového fondu, sa začali posilňovať demokratické inštitúcie a stabilizovať ekonomika. Vznikli agentúry na boj proti korupcii, paralelná polícia, bežia previerky sudcov, zavádza sa elektronické verejné obstarávanie. Pomaly sa rozbieha privatizácia štátnych firiem a po 10 rokoch stagnácie sa liberalizujú ceny energií. Za posledné dva roky sa napríklad cena plynu v základnej tarife pre domácnosti takmer zdesaťnásobila, cena elektriny ide postupne hore na 3,5-násobok. Najväčšou výzvou je boj proti korupcii a prelomenie „železného zákona oligarchie“. Bez širokej koalície proreformných a prodemokratických síl sa to nepodarí. Našťastie už na Ukrajine aj so západnou pomocou, vrátane tej zo Slovenska, vzniká silný tretí sektor, aktívne sú slobodné médiá aj poslanci Euro-optimisti v parlamente.

Ukrajina je strategickou krajinou pre V4, osobitne pre susediace štáty. Ak sa bude dariť nášmu východnému susedovi, bude sa lepšie dariť aj nám. Demokratizácia a prosperita Ukrajiny by preto mala byť pre V4 prioritou. Ukrajina má strategický význam aj z pohľadu ďalšieho politického vývoja v Ruskej federácii, a teda aj z pohľadu bezpečnosti, stability a prosperity celej Európy. Ak sa podarí na Ukrajine pevne ukotviť demokratické inštitúcie, zreformovať ekonomiku a naštartovať ekonomický rast, zvyšuje sa pravdepodobnosť, že podobný proces budú požadovať aj občania Ruskej federácie. Štáty V4 a tiež celá EÚ by preto mali podporovať reformy na Ukrajine a v prípade ich úspešnej implementácie urýchliť integráciu, napríklad udelením kandidátskeho štatútu. **Odovzdaním vlastných skúseností z transformácie a podporou demokratizácie Ukrajiny by najmä susediaci členovia EÚ v konečnom dôsledku podporili stabilitu a rast vlastných ekonomík.**

Bratislava, august 2016

Peter Goliaš
riaditeľ INEKO

Článok vznikol v rámci projektu „[Skryté zdroje ekonomického rastu v krajinách V4 a na Ukrajine](#)“, ktorý INEKO realizoval spolu s partnermi z uvedených krajín v rokoch 2014-16. Projekt finančne podporil [Medzinárodný vyšehradský fond](#).